

ጋዜጣዊ መግለጺ

ቁጽሪ: 58/21

ዕለት: ግንቦት 5/2021

ተወሳኺ ምፍቅሳት ንክቱባት

ቀዳማይ መርፍእ ክታብት ዝተወግኡ ካብቲ ቀዳማይ ግዜ ዝተወግኡሉ ሰለስተ ሳምንታት ምስ ሓለፈ ኣትሒዙ ክሳብ ዓሰርተ ሓሙሽተ ሳምንታት ዝሓልፍ ይከላኸለሎም እዩ። ካብ ሎሚ መምዓልቲ ንንዮ እዞም ሰባትን ምሉእ ክታብት ዝተወግኡ ሰባት ሓደ ዓይነት ምኽርታት ክኸተሉ ይኸእሉ እዮም። ኣብዘን ዝሓለፉ ሽዱሽተ ኣዋርሕ ሕማም ኮቪድ-19 ዝሓዘም ውን ሓደ ዓይነት ምፍቅሳት ክግበረሎም እዩ።

– ሕጂ መዓልታዊ ሂወትና ዝያዳ ናጻ ዝኾነሉ እዋን እናቐረብናዮ ኢና ንመጽእ ዘለና። ሎሚ ምዓልቲ ብውሑዱ ሓደ መርፍእ ክታብት ዝተወግኡ 1.4 ሚሊዮን ሰባት ሓደ ዓይነት ምፍቅሳት ከምዝግበረሎም ክንገብር ኢና። እዚ ውን ነቶም ኣብዘን ዝሓለፉ ሽዱሽተ ኣዋርሕ ኮቪድ-19 ሓሚሞም ዝነበሩ ሰባት ዝምልከት እዩ ትብል ቀዳማይቲ ሚኒስተር ኣርና ሱልባርግ።

እዞም ዝሰዕቡ ጉጅለታት ካብ ሕጂ ንንዮ ከም “ብዩናት” ክፍለጡ እዮም። ስለዚ ኣብ ብሕታዊ ኣጋጣሚታትን ካልእን ምፍቅሳት ክግበረሎም እዩ።

- ምሉእ ዝተኸተቡ ሰባት (ክልቲኡ ክታብት መርፍ ዝተኸተቡ)
- ሓደ መርፍእ ክታብት ዝተወግኡ ሰባት፡ ካብ ዝውግኡ ከኣ ዘሕለፉ ግዜ ካብ 3 ክሳብ 15 ሳምንታት ክሳብ ዝኸኑን። እተን ዝሓለፉ ዓሰርተ ምዓልታት ኣብ ኖርወይ ዘሕለፉ ክኸኑ ኣሎዎም።
- ኣብዘን ዝሓለፉ ሽዱሽተ ኣዋርሕ ሕማም ኮቪድ-19 ዝሓመሙ ሰባት።

– ክንደይ ሰባት ክበጽሑኻ ይፍቀዱኻ ንዝብል ምሕጽንታ ንቐይሮ ኣለና። እቶም ከም ብዩናት ዝቐጸሩ ሰባት ሕጂ ከም በጻሕቲ ዘይኸኑ ከምዛ ተቐማጦ ናይታ ቤትካ ኢዮም ዝቐጸሩ። ሎሚ ካብ ሓሙሽተ ኣጋይሽ ንላዕሊ ክበጽሑኻ ኣይግባእን ዝብል ምኽሪ እዩ ዘሎ። ሕጂ ተለዊጡ ብምህላወ ከም ኣብነት ሓሙሽተ ዘይክቱባትን ክልተ ክቱባትን ኣብ ሓደ እዋን ክበጽሑኻ ይኸእሉ እዮም ትብል ኣርና ሱልባርግ።

ዘይብዩናት በጻሕቲ ንካልኣት ዘይብዩናት ሰባት ኣብ ዝበጽሑሉ ርሕቀት ክሕልውሉ ምስ ዘይክእሉ ክበጽሑ ኣይፍቀዶምን። ኩሎም ብዩናት ዝኸኑ ሰባት ካብ መናብርቶም ዘይኮኑን ተነካእትን ዘይብዩናት ዝኸኑን ርሕቀት ክሕልዉ ይግደዱ ።

አብ እትቐመጠላ ንኡስ-ዞባ ንብዝሒ በጻሕቲ ዝምልከቱ ዝተደንገጉ ሕግታት ምስ ዝህልው ግድን ከትከተሎም አለካ። እዞም ሕግታት አብ ብዩናትን ዘይብዩናትን ዝብል ምፍልላይ ጌና ኣይበጽሑን ኢዮም ዘለው።

ንብዩናት ሰባት ዝምልከት ምኽርታት መገሻታት ውሽጢ ሃገር ተቐይሩ ኣሎ

ንገደሕ ግዜ ብዩናት ንዝኾኑን ዘይኮኑን ሰባት ግድን ኣድለይቲ ዘይኮኑ መገሻታት ንከወግዱ ምኽሪ ከወሃብ ጸኒሑ ኢዩ።

– ካብ ሕጂ ንንዮ ንብዩናት ሰባት ኣድለይቲ ዘይኮኑ መገሻታት አብ ኖርወይ ከወግዱ ምሕጽንታ ኣይከወሃቦምን እዩ ዝብል ውሳኔ ኣሕሊፉ ኣሎ መንግስቲ ትብል ኣርና ሱልባርግ።

ካልኣይ መርፍእ ክታበት ምውሳድ ኣገዳሲ እዩ።

ካብ ሰሉስ 4 ግንቦት ምሉእ ክታበት ዝተኸተቡ ሰባት ካብ ውሽጢ-ሉባዒ ሕድገት ተጌሩሎም ኣሎ። እቶም ሓንቲ መርፍእ ክታበት ዝተወግኡ ሰባት ድማ እንተደኣ ተመርጫርም ሕድገት ክግበረሎም ይኸእል እዩ። ካብ ውሽጢ መገሻ ወጻእ-ሃገር ግና ዝኾነ ሕድገት ኣይወሃቦምን እዩ።

– ከቱባት ካብ ውሽጢ መገሻ ወጻእ-ሃገር ሕድገት ንክግበረሎም ብወገንና ንግምግም ኣለና። እዚ ክግበር እንተኾይኑ ኩነታት ክታበት ብውሑስ ዝኾነ ኣገባብ ከነረጋግጸሎም ዘኸእልና ፍታሓት ግድን ክንረከብ ክንክል ኣለና። ካብ ወጻእ-ሃገር ንዝመጽኡ ሉባዒታት ንምውጋድ ዝግለመ ድማ ኢዩ ይብል ሚኒስተር ጥዕናን ክንክንን ቤንት ሃይዮ።

ኩሎም እቶም ካልኣይ ክታበት መርፍእ ከውግኡ ዘለዎም ከም ከቱባን ተባሂሎም ክፍለጠሎም መታን ብዑቱብ ተታሓሒዞም ኣብ ግዚእም ተረኪቦም ክኸተቡ ከም ዘሎዎም ኣገዳሲ ከም ምዃኑ ብወገኑ የስምረሉ። እቶም ትሕቲ 65 ዝዕድሚኦምን ተነካእቲ ዘይኮኑን ሰባት ካልኣይ ክታበት መርፍእም ግድን ድሕሪ 12 ሳምንታት ኢዮም ከውግኡ ዘሎዎም።

ዋላ ምስ ተኸተብካ ክትልከፍ ትኸእል ኢኻ። ዝተኸተቡ ንካልኣት ከመሓላልፉሎም ውን ይኸእሉ እዮም። ከም ዝተለኸፍካ ወላ ኣይፈ'ለጠካ እምበር ንኻልኣት ክትለከፍ ትኸእል ኢኻ።

– አብ ደገ ምስ ሰብ ኣብ ትህልወሉ እዋን ኣብ ጥቓኻ ተነካእቲ ሰባት ኣሎዉ ድዮም የለዉን ክትፈልጥ ኣይትኸእልን ኢኻ። ዛጊት ኣብ ሕብረተሰብና ብዙሓት ዘይብዩናት ክሳብ ዝሃለዉ ከቱባት ድማ ኣብ ገሊኡ ኣጋጣሚታት ክልከፉን ክለኸፉን ክሳብ ዝኸእሉ ኣብ ወግዓዊ ቦታታት ብዩናትን ዘይብዩናትን ዝኸተሉዎም ምኽርታትን ሕግታትን ሓደ ክኾኑ ኣሎዎም ይብል ቤንት ሃይዮ።

እዞም ምኽርታት ብኣብያተ ጽሕፈት ጉዳያት ኣፋውስ ኤውሮጳ ተቐባልነት ንዝረኸቡ ክታበታት ዝተኸተቡ ኢዮም ዝምልከቱ።

ምኽርታት ንብዩናት ሰባት

- ኣብ ብሕታዊ ቤትን መኪናን ብዩናት ሰባት ምስ ካልኣት ብዩናት ሰባት ወላ ተነካእቲ ይኹኑ ከይተረሓቀኹ ክተሓወዱ ይኸእሉ ኢዮም (ትሕቲ 1 ሜተር)።
- ብዩናት ሰባት ምስ ዘይተነካእትን ዘይብዩናትን ሰባት ከይተረሓቀኹ ክሕወሱ ይኸእሉ ኢዮም።
- ጌና ሕጂ ውን ብዩናት ሰባት ካብ መናብርቶም ዘይኮኑ ተነካእትን ዘይብዩናት ሰባት ርሕቀት ክሕልዉ ይግብኦም። (እንተወሓደ 1 ሜትር)
- ብዩናት ሰባት ከም በጻሕቲ ዘይኮኑ ከም ተቐማጦ ናይታ ቤትካ ከቐጸሩ ይኸእሉ ኢዮም። ዘይብዩናት በጻሕቲ ጌና ሕጂ ውን ካብ ካልኣት ዘይብዩናት ሰባት ርሕቀት ክሕልዉ ኣለዎም።
- ብዩናት ሰባት ኣድለይቲ ዘይኮኑ መገሻታት ኣወግዱ ዝብል ምኽሪ ኣይምልከቶምን እዩ። ይኹን ደኣ እምበር ኣብቲ መገሻ እቶም ርሕቀት ሓሉን መሸፈኒ ኣፍንጫን ተጠቐሙ ዝብሉ ሓፈሻዊ ምኽርታት ክኸተልዎምም ይግደዱ።

- አብ ደገ ምስ ሰብ አብ ዝህልዉሉ እዋናት (ወግዓውያንን ቦታታት፡ ህዝባዊ መጓዓዝያ ዘጠቓለለ) ዝምልከቱ ምኽርታትን ሕግታትን ዛጊት ኣይተቐየሩን ዘለዉ። ንኣብነት ንርሕቀት ምሕላው፡ ቍጽሪ ሰባት፡ ጽሬትን መሸፈኒ ኣፍን ኣፍንጫን ዝምልከቱ ምኽርታትን ሕግታትን ግድን ይኸበሩ።
- አብቲ ትቕመጠሉ ንኡስ-ዘባ አብ ብሕታዊ ቤት ክህልዉ ዝኸለሉ ቁጽሪ/ብዝሒ በጻሕቲ ዝደራርት ሕጋጋት እንተደኣ ሃልዩ ከዎይኑ፡ ንክትክተሎም ግዴታ ኣለካ። እዞም ሕግታት እዚአም ዛጊት አብ መንጎ ብዩናትን ዘይብዩናትን ኣይፈላልዩን እዮም ዘለዉ።

ምኽርታት መካነ-ተሓካምቲ/እንዳ ዓባይቲ

ንተቐማጦ መካነ-ተሓካምቲ/እንዳ ኣረጋውያን ዝምልከት ቅድሚ ሕጂ ንምሉእ ክታበት ዝተኸተቡ ሰባት ቁጽሪ በጻሕቲ ደረት ክገብሩሎም ምኽሪ ተዋሂቡዎም ኔሩ። ትካል ህዝባዊ ጥዕና ንመምርሒታት ምብጻሕ ዳግም ይግምግሙዎ ስለዘለዉ ገለ ተወሳኺ መብርሂታት ክቕርቡልና ንጽበዮም ኣለና።

ብምኽንያታት ዝተፈላልዩ ስግኣታት ምስፍሕፋሕ ለብዒ ንብሕታውያን ኣባይትን ንትካላት መካነ-ተሓካምትን/እንዳ ዓባይትን ዝምልከት እንህበም ምኽርታት ጌና ፍልልያት ክህልዎም ኢዩ። እቶም ዝበዝሑ ተቐመጥቲ መካነ ህይወትን ቤተ-ተሓካምትን ክልቲኡ ክታበታቶም ምስ ተኸተቡ ምስ ዘይተኸተቡ በጻሕቶም ብኣካል ክራኸቡን ክቅረቡን ክኸለሉ ኢዮም። ብዝሒ በጻሕቲ ንዝምልከት ግና ካብ ናይ ሃገራውያን ይኹን ናይተን ንኡሳን ዞባታት ዝምልከት ቅጥዕታት ክሓልፍ ዮብሉን። ርሕቀት ናይ ምሕላው ጸገም ክፈጥር ዝኸል ብዝሒ በጻሕቲ እውን ክህሉው ዮብሎምን።